

Új filmek a mozik m során

Kakuk Marci

Harsányi Gábor (Kakuk Marci szerepében) Pálos Zsuzsával és Haumann Péterrel a film egyik jelenetében

(B. Müller Magda felv.)

Amennyiben egyáltalán szabad ilyen abszurd állítást megkockáztatni: számomra Kakuk Marci a csavargó-élet született arisztokratája. Ha kiemelik *Tersánszky Józsi Jen* regényeinek lapjairól, hogy eljuttassák figuráját és kalandjait — ezt kell eljátszani.

Foszladozó, málladozó göncei, kürt kalapja egy hajdanvolt mágnáselegancia kopott emlékét rzi; látszik, hogy Marci nem minden ízlés és igényesség nélkül válogatja össze gardrobját az ócskáspiacról vagy éppen a szeméttelpr l.

Kakuk Marcinak tehát stílusa van — ez a legtöbbet ér ajándék, amivel szül atyja, *Tersánszky* elhalmozta — annak, aki Marci ellenállhatatlan szerelmi hódításairól akar szólni, ezt a stílust kell „elkapnia”.

Ebben a tekintetben kit n t alkotott *Révész György* — a forgatókönyv és a rendezés egyaránt az munkája — Kakuk Marci megfilmesítésével. Azt a jellegzetes groteszkséget tette láthatóvá, hallhatóvá, csaknem tapinthatóvá, ami Marcinak kétségkívül leginkább sajátja. Megfogalmazta filmjével Révész a táncmozdulatokat

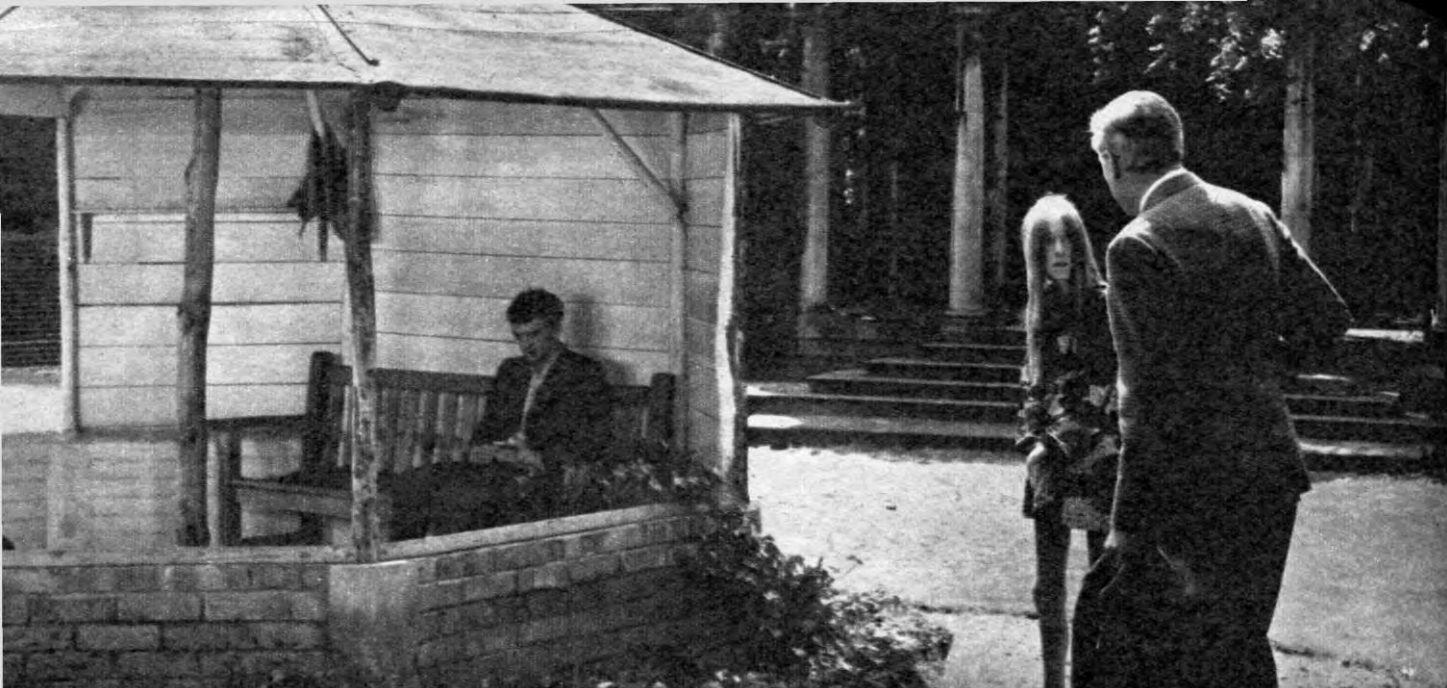
is, amelyek egy minden asszonyi ágyba befogadott Casanova és a minden jobb házból csakhamar kiebrudalt munkakerül pernahajder, csavargó gesztusai közt libegnek, de ebben gondolatilag már nem volt mindvégig következetes.

Marci félig-meddig népi h s, de a groteszk fajtából. Ilyeneket *Csokonai Gvadányi*, *Fazekas Mihály*, *Garay János* és nem utolsósorban *Pet fi* írt meg a -magyar költészetben. Megtestesül a filmben is a népi kritikai látásmód életer s fajtája: a szokimondó gúny. A népi realizmustól mindig távol állt a szeméremked álszent módor, s t ha lehetett, nagyokat csattant rajta az ostor. De ezek az éleselmj -ség és a minden hájjal megkent ravaszság ostorcsapásai voltak, tehát szellemi fölényüknél fogva meggy -z ek és mulattatók.

Kakuk Marciról, de még inkább h szeszczimborájáról, Somáról igazán nem mondhatni el, hogy követend eszményképei lehetnének az életet és a szerelmet változatlan hévvel kedvel mai fiatalságnak. Marci derekasan megtesz mindent azért, hogy a negatív h s kategóriájába soroltassék.

És mégis teli van értékekkel. Legel -ször is azt fejezi ki minden, habár esetleg joggal bírálható cselekedetével, hogy az emberi vegetáció alsó régióiban sem szabad megfélekedzni az áradó és aktív életkedvr l, a töretlen optimizmusról. (Ennyiben nem el dje Marci élelve a ma dívó hippi-szemléletnek.) Meglehet, hogy Marci a leglégh t bb lumpenproletár és a legcsavartabb esz szélhámos, akit eddig a föld a hátán hordozott, — mert az! — mégis els sorban behizelg szép szavaival, személyiségének lehengerl varázsosságával érzünk-értünk egyet. Mert akiket lehengerel és átejt, többnyire nevetésgesebbek és ostobábbak nála. Ilyen környezetben valóban kiérdemli Marci az arisztokrata, s t a császár nevet.

Persze vannak szép és tiszta tulajdonságai is. Becsület és h ség is el benne a maga módján. És minden fölénye és szeretetreméltósága ellenére elesett és szánnivaló kisémer. Egy clown is, aki a nála butább bohócokon arat diadalt, de a nagy porondmestert l, az élett l s r fenékberúgásokat szenved el. Minthogy Marci

nem a perifériák csavargója, hanem magáé az életé.

Ilyen eléggé bonyolult összetételben valósította meg Tersánszky társadalmi igazságait Révész György filmje is, ilyen elemekből hordta össze Marci groteszkségét, amely egyúttal mértéke és meghatározója a többi szereplő, az egész „menaszéria” és a kalanddús epizódok groteszkségének is. Révész musicalt formált a témából, mert kiérezte Tersánszky soráiból a muzsikát, amely még határozottabb és kifejezettebb megnyilatkozást adhat a történetek és alakok, legkiváltképp Marci groteszk létének.

Vukán György komponálta a zenét, mely elejétől a végéig benne csillog-villog a filmben. Nem alatta, nem mögötte — benne. Ennek a szvitnek és a színes-szellemes hangszerelésnek a hangsúlyai: groteszk hangsúlyok. De megkapóak és emberiek a zene lány lírai hajlatai is. A zenei hangokat még muzikálisabbá, egyszersmind elevenebbé és játékosabbá, humorosabbá teszik *Vargha Balázs* és *Weöres Sándor* remekül kiformált és ideillő dalszövegei.

A karakterisztikus zene egyben jó összekapcsolója a kalandos epizódok laza láncolatának. Ám felvet egy kérdést: nem zárja-e a szükségesnél zártabb keretbe a film stílusát, nem teszi-e azt a kelleténél stilizáltabbá? Kétségtelen, a stílus megteremtő Révész György és Vukán György keze alatt a *Ragályi Elemér* operát felvevő gépe és színkeverése is ennek a zenei formát öltött stílus-egységnek szolgál, ennek ütemére kalandozik-forgolódik a hősök körül. Ugyanakkor ez a stíluscsiszoltság, a koreografált mozdulatok, a kissé színpadszerű szerkesztésmód és beállítások megkötöttséget, sőt helyell-közzel monotóniát okoznak. Érdekesebb, csapongóbb, meghökkenőbb látványosságot, szélesebb mozgásteret és szabadabb eget követelne magának a megalkotott stílus, mert így vértelenebbé válik, mint amennyit ígér. Pereg-pereg Kakuk Marci kalandjainak színes kaleidoszkópja, de a gondos és ízléses megkomponáltság — nem mintha a gond és az ízlés önmagában nem volna erény — itt valahogy lesz kítí a vándorélet szükséges mozgalmasságát és lendületét. A pikareszk-romantika nem kedveli az

égitetek szabályos mozgását, márpedig e film mozgásvonala zárt, körkörös íveket ír le.

El kell ismerni azonban, hogy a Kakuk Marci élenkít színfolt a magyar filmgyártás mai palettáján, nemzeti irodalmi értékünk, népi gondolkodásunk hordozója. Helyes törekvést ápol Révész György, amikor a magyar filmmusical megteremtésén és fejlesztésén munkálkodik. Első sikeres bizonyítéka volt ennek az *Egy szerelem három éjszakája* színpadról filmre ültetése, folytatása pedig a már eredeti filmkoncepció alapján készült Kakuk Marci megalkotása, még ha ez alkalommal inkább a színpadra jellemző formák közt maradt is.

A címszerepet — majdnem hozzátettem: mi sem természetesebb — *Harsányi Gábor* játssza. Nem vitás: ma a mi „ügyeletes” Kakuk Marcink. Kit nem megtestesítje a Tersánszky-elképzelte figurának, bájosan groteszk, mértéktartóan humoros. Talán az edesebb ízek mögött jobban megéreztetné velünk a keserűeket, a kedves vagányság vonásai mellett a garabonciásabbakat is, egészében mégis bátran megmintázható róla Kakuk Marci szobra. *Haumann Péter* alkoholban pácolt Somája szintén tanulmány szerén kidolgozott portré a csavargóról, kár, hogy az sorsa-változásairól kevesebbet tudósít minket a film; hol itt bukkan fel, hol ott, így nincs elég mód a teljesebb jellemalakításra. A női partnerek sokaságából *Várhegyi Teréz*, *Pálos Zsuzsa*, *Szerencsi Éva*, *Schubert Éva*, *Szemes Mari* és *Gobbi Hilda* alakítása illeszkedik mulattatóan az együttes játékba, a férfiak közül pedig *Harkányi Endre*, *Szirtes Adám* és *György László* teljesítménye.